

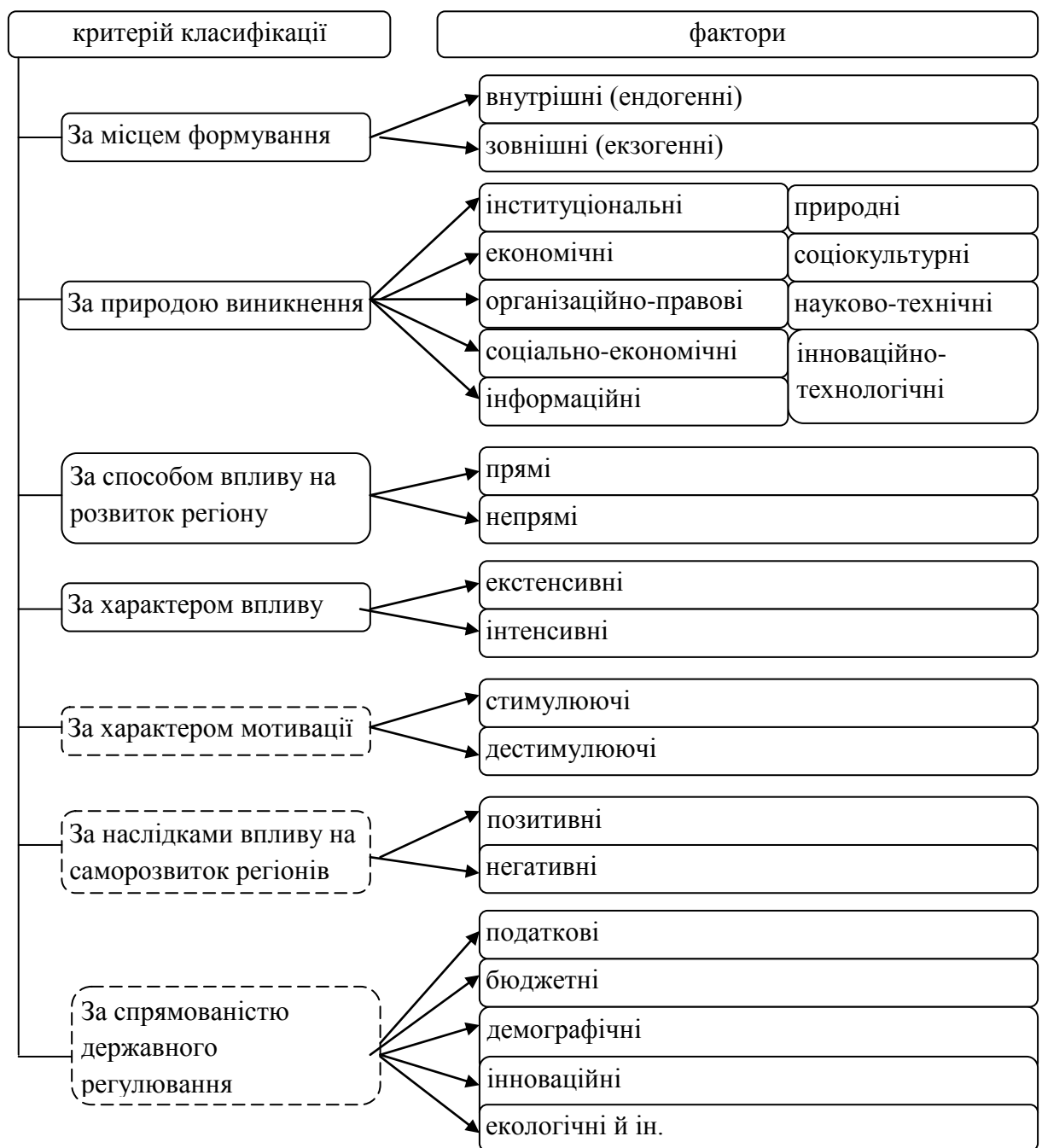
Забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку регіонів України є важливим науково-практичним завданням державної регіональної політики в умовах трансформацій та прагнення до зміцнення конкурентоспроможності як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Враховуючи значну роль державної регіональної політики у формуванні сприятливих умов для регіонального розвитку, слід зауважити про важливість не стільки прямої фінансової підтримки з боку центру (особливо в умовах дефіциту бюджетних коштів), а більшою мірою, створення умов для максимально-ефективного використання стратегічного потенціалу регіону. Отже саморозвиток регіонів на основі їх самодостатності є актуальним та своєчасним в умовах соціально-економічної нестабільності.

Важливим у формуванні потенціалу саморозвитку регіонів є врахування впливу факторів для можливості управління ними для досягнення найбільшого ефекту. В науковій літературі існує низка підходів до класифікації цих факторів.

Так, виділяють такі критерії класифікації факторів, що впливають на спроможність регіону до розвитку на основі використання свого потенціалу: за місцем формування, за природою виникнення, за способом впливу на розвиток регіону, за характером впливу тощо.

З точки зору регіонального саморозвитку, на думку автора, слід ввести такі класифікаційні ознаки як характер мотивації, в залежності від наслідків впливу на саморозвиток та спрямованість державного регулювання регіонального розвитку (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація факторів регіонального саморозвитку

Екзогенним та ендегенним факторам регіонального розвитку приділяли увагу І. Горетов [1], Д. Дудов [2], А. Шаститко [3] та ін.

До внутрішніх (ендегенних) факторів належать ті, які підлягають управлінню та корегуванню з боку органів регіональної влади з метою посилення конкурентних переваг регіону та створення умов для ефективного використання потенціалу регіону на принципах самодостатності. До них слід віднести структуру економіки регіону; наявність власних вузів, рівень розвитку підприємств матеріальної сфери, наслідок рішень і дій суб'єктів економічної політики на рівні відповідного регіону й т.д.

За наслідками впливу можна виділити позитивні та негативні ендегенні фактори, що впливають на саморозвиток регіону. Так, наприклад до негативних слід віднести фактори, які призводять до ослаблення конкурентної позиції регіону (нерозвиненість інфраструктури, промисловості, інвестиційної й інноваційної активності в регіоні, обмеженість прав органів місцевого самоврядування з питань економічного розвитку регіону, бар'єри для ведення бізнесу в регіоні, корупційні фактори й ін.).

Розглядаючи зовнішні (екзогенні) фактори, слід відмітити їх стимулюючий або дестимулюючий характер з боку центральних органів влади на формування потенціалу саморозвитку регіонів. Це й рішення центральних органів влади; рішення, прийняті в інтегрованих бізнес-групах, чия діяльність здійснюється одночасно в багатьох регіонах; зміни кон'юнктури на світових товарних ринках; іноземні ресурси.

Так, позитивний (стимулюючий) вплив здійснюють фактори, що сприяють посиленню конкурентної позиції регіону: ефективність державної регіональної політики, управлінських рішень місцевих органів самоврядування, коректування законодавчої основи зміцнення самодостатності регіонального розвитку, розширення прав і відповідальності місцевих органів влади, що

проявляється в зростанні ВРП, зниженні рівня безробіття, поліпшенні якості надаваних послуг органами влади, стан інфраструктури, промисловості, інвестиційної й інноваційної активності в регіоні й ін.

До дестимулюючих екзогенних факторів віднесемо рівень фінансової залежності регіону від центра; розмір міжбюджетних трансфертів, обмеженість прав органів місцевого самоврядування з питань економічного розвитку регіону, підтримки інноваційних проектів, суб'єктів господарювання, втрати при перерозподілі засобів державного бюджету (часові, транзакційні, корупційні).

Разом з тим, слід мати на увазі, що розглянуті класифікаційні ознаки мають відносний характер: залежно від використовуваної ознаки ті ж самі фактори можуть бути одночасно віднесено до різних груп.

Розроблені класифікаційні підходи надалі використовуються при розробці та обґрунтуванні напрямів формування потенціалу саморозвитку регіонів.

Література:

1. Горетов И. Н. Принципы и факторы, определяющие формирование регионального финансового механизма / И.Н. Горетов // Финансы, денежное обращение и кредит. 2010. - № 10(71). – С. 230-235.

2. Дудов Д. А. Теория эндогенного экономического роста и региональное развитие / Д. А. Дудов // Управление экономическими системами. Электронный научный журнал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uecs.ru/regionalnaya-ekonomika/item/362-2011-03-25-13-27-18>

3. Шаститко А. Е. Конкурентоспособность региона: содержание, факторы, политика / А. Е. Шаститко // Регион и регионализация, 2009, Выпуск №1(1). – С. 11-31.